

UDC 930.85 (4—12)

YU ISSN 0350—7653

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

COMITE INTERACADEMIQUE DE BALKANOLOGIE
DU CONSEIL DES ACADEMIES DES SCIENCES ET DES ARTS
DE LA R.S.F.Y.
INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

BALCANICA

ANNUAIRE DE L'INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

XX

BELGRADE
1989

BALCANICA XX, Beograd 1989, 9—453.

Јеремија МИТРОВИЋ
Београд

ОДГОВОР НА ОДГОВОР др НИКШЕ СТАНЧИЋА

У „Балканици“ XVI—XVII (1985—1986) објављен је мој чланак „Срби у делима неких хрватских историчара“, где сам се задржао и на студији Никше Станчића „Хрватска национална идеологија препородног покрета у Далмацији (Миховил Павлиновић и његов круг до 1869)“. Станчић је у „Балканици“ XVIII—XIX (1987—1988) одговорио на моје замерке на његову студију..

У свом одговору Станчић се користио поступцима који озбиљно збуњују: упорно избегавање *конкретних* одговора на *конкретне* замерке, било да се поричу било да се усвајају, затим истицање *мојих* тврдњи којих уопште *нема* у мом чланку и, најзад, измишљање неких поступака уредништва „Балканике“, поступака којима нема ни најмање основа ни у мом тексту ни у ставу уредништва.

Да би се избегло празнословије (што само ствара смутње и оптерећује штампарски простор), да би се увидело ко овде заступа истину (Станчић или Митровић), да би се доказала истинољубивост Станчића у изнетим тврдњама у његовом одговору — Станчић је, морално и научно, обавезан:

— Да се дозволе да би увидео да сам углавном ја њему замерао што *Србе* и *српско* није видео *тамо* где и *онде* када треба и што није као објективан историчар подвукао као опасност за будућност оно што је писао Павлиновић („Хрватска мисао“ и друго) и њему слични. Прећутана критика наопаке науке доноси црно семе. Да ли Станчић ово није хтео или није могао да схвати? Чини ми се, према напред изнетоме, да је по среди ово прво, јер сам ја то сасвим јасно изнео

у свом чланку а што је Станчић једноставно занемарио: „Станчић је, свакако, био обавезан да укаже какву улогу могу да одиграју вођи који и овакве ствари [напред изнете] не знају (или неће да знају) а хоће да буду учитељи неукима“. Па ко сада овде муту бистру воду и „лута“ нашом историографијом? Уместо да све сведе у границе стварности, Станчић измишља неке „мамце“, „маске“, зле намере и гони читаоца његовог текста на свакојаке закључке. У томе је срж целе ове приче која се овако продужава.

— Да објасни с каквим је оправдањем читаоце „Балканике“ упутио да користе његов одговор мени у „Историјском гласнику“, уместо да уз мој поновљени текст критике његове студије објављен у „Балканици“ изложи свој одговор у целини такође у „Балканици“. Ово тим пре што је, како у „Балканици“ тако и у „Историјском гласнику“, избегао одговор на највећи део мојих замерки и тврдњи као да, тобоже, неће да налеће на мој „мамац“. Много провидно!

— Да објасни зашто се *теолог*, чију сам књигу из области историје критиковао, не може сматрати „историчарем“, иако је наша историографија пуна врских историчара *теолога* (Рајић, Рачки, браћа Руварци итд.). И публицистима је Станчић одрекао право да буду историчари заборављајући да су били не-историчари и Ткалац, и Томановић, и Скерлић и др., па су се ипак мање клизали по историји неголи други школовани историчари. И што је најгоре: Станчић није хтео да види и ову моју реченицу: „Задржавамо се и на два наслова са *научне периферије* (сада подвукао Ј. Д. М.) да би се видело како су се извесне мисли и поступци ширили са *научног врха* (сада подвукао Ј. Д. М.) према дну“.

— Да наведе мој текст из кога је извукао ову своју тврдњу: „Митровић је био изричит у тврдњи да Хрвате штокавце, због њихова (каже) српског подријетла, ради „историјске истине“ *треба називати српским именом*“ (подвукао Ј. Д. М.). Ово посебно подвлачим, јер сам ја, у ствари, ово написао: „Али, најпре треба расправити да ли су они католици у Далмацији и остали Хрвати заиста *старином* сви Хрвати или *покатоличени Срби штокавци*“...

— Да објасни како је дошао до овог закључка: „Будући да је редакција часописа „Балканика“ *пренијела* (подвукао Ј. Д. М.) Митровићев дио полемике из „Историјског гласника“... „Балканика“ уопште није пренела никакав мој „дио полемике“, већ је објавила мој *цео* чланак, уз напомену испод линије да је одељак о Станчићевој књизи био објављен у „Историјском гласнику“.

— Да оправда своју осуду уредништва „Балканике“ што је у сижеу мога чланка на француском језику усвојило поми-

њање Независне Државе Хрватске кад у мом чланку тога нема (каже Станчић) — а, управо, у мом чланку јасно пише: „За све историчаре и политичаре занете Великом Хрватском то је доказ да је граница Хрватске на Дрини, а сви знамо до чега је недавно довела оваква пропаганда“. Граница Хрватске била је на Дрини само у време Независне Државе Хрватске. Ово сам рекао говорећи у свом чланку о Форетићевој „Повијести Дубровника“; а сиже се односи на цео мој чланак а не само на Станчићеву расправу.

— Да наведе из мога чланка у „Историјском гласнику“ тај „нацрт за читав чланак“ какав ће изићи у „Балканици“, да га упореди са оним што је штампано у „Балканици“ и тиме докаже истинитост своје тврдње.

— Да објасни, у вези са својом замерком о препирци „о српству и хрватству“, у чему је разлика између те препирке „пре једног века“ и ове *сада*, када су Срби у Хрватској остали без своје штампе и својих културних установа, када се Срби упућују да говоре хрватским језиком (баш како је желео Павлиновић још „пре једног века“) када их и сада у штампи у Хрватској називају антихристима као и у НДХ, када хрватске књижаре (Техничка књига) одбијају да продају ћириличке књиге, а хрватски лектори најсавесније чисте текстове од србизма. Не само да се „нисмо макли даље од почетка“, него смо сада пошли уназад, даље него што смо били на почетку.

— Говорећи „о томе тко је кога [код Срба и Хрвата] у прошлости прекрштавао и денационализирао „[...]“ о досад врло слабо истраженим подацима о конверзијама католичког и православног живља у 17. и 18. столећу“ — Станчић, мало заобилазно, у овом вековном крвавом братском сатирању види неки паралелизам, неку симетрију, па би за науку било од изванредног значаја (иако је то поље „врло слабо истражено“) да бар на неким познатим примерима изврши поређење онога што су Срби причињавали Хрватима и Хрвати Србима, обухватајући *методе поступака, дужину трајања и ширину захвата*.

— Да ближе опише ту моју „маску“, да изнесе јасне доказе да сам ја *60 година* радио на „хисториографској критици“ и њом „лутао“.

— Ако мени замера што „данас хисториографији придајем функцију националне идеологије“, нека Станчић, онда, покаже одакле су извлачили своју идеологију о Великој Хрватској старчевићанци, франковци и усташе ако нису полазили од наопаког наука историчара.

Скрећем пажњу Станчићу да ће његови одговори и објашњења утврдити ко ће преко кога прећи „муком“ и чија ће „маска“ спасти, али само ако одговори на све оно што му је приговорено.

Што се тиче Станчићевог тона и јеткости у излагању, ту Станчић не треба ништа да објашњава, јер је већ дао слику свога одгоја и потврдио оно народно: Ко губи, има право да се љути.